

MILJÖPARTIET DE GRÖNAS BUDGETFÖRSLAG för DANDERYD 2019

**Gröna avtryck
för ett socialt, ekologiskt och ekonomiskt
hållbart Danderyd med stärkt demokrati**

**för våra äldre i nutid
och för våra barn i framtid**

Det gröna hållbara samhällsbygget i Danderyd

Ett ekologiskt hållbart Danderyd

Miljöprogram för Danderyds kommun 2016-2020 antogs av kommunfullmäktige 2016 med tillhörande handlingsplan. Miljöprogrammet är indelat i fem områden som utgår från Sveriges Miljökvalitetsmål.

Frisk luft

Ett förändrat klimat, temperatur och nederbörd, ger förändrade förutsättningar. Fram till år 2100 beräknas temperaturen stiga med 1,5–7 grader och nederbörden öka med 10–20 procent. Grundvattnet påverkas av förändringar i nederbörd och temperatur. I förorenade mark- och vattenområden kan förändrade flöden och grundvattennivåer innebära att rörligheten hos föroreningarna ökar. Högre medeltemperaturer tenderar också att öka föroreningars rörlighet. Förändringar i grundvattennivåer kan påverka den byggda miljön, grundvattenkvaliteten och de ekologiska systemen. Torrläggning av kärr och andra våtmarker kan orsaka omfattande skador såväl i den byggda miljön som i ekologiska system. I områden som har legat under hav efter istiden, eller som ligger vid kusten, kan relativt begränsade vattenuttag ge problem med markstabiliteten.

Klimatförändringarna pågår just nu och vi ser effekterna i form av extrema skogsbränder, skyfall och översvämningar, som i förlängningen leder till svält, konflikter och hotade ekosystem. Sommarens torra och missväxt i hela norra Europa är en väckarklocka som drabbat svenska bönder. Dåliga skördar leder till matberedskap, foderbrist och nödslakt. Torkan har fått miljoner människor att migrera, det är matbrist med koppling till klimatförändringarna som är den största drivkraften till migrationen.

Vid FN:s klimatmöte i Paris 2015 kom länderna överens om att den globala temperaturen ska hållas långt under 2 grader med målet 1,5 grad. Alla har ansvar för att målet förverkligas - inte minst kommuner som tar besluten nära medborgarna.

Såväl genomfarts- som den lokala trafiken är den lokalt största utsläppskällan av klimathotande gaser i Danderyd.

Friskt vatten

Ekebysjön, Nora å och Nora träsk är starkt förorenade av dagvattnet från trafiken på E18 och Enebyängens handelsplats samt övriga gator i anslutning till avrinningsområdet. Kommunens viktigaste våtmark, Dalkarlskärret, kan på ett naturligt sätt rena dagvattnet och dessutom minska risken för översvämningar i Noraområdet. Kommunen har under många år misshandlat denna våtmark genom dumpning av snö- och schaktmassor och nu byggande av en stor tennisanläggning. Våtmarken behöver återställas till sin naturliga storlek och den behöver restaureras.

Mikroplaster, små plastpartiklar, är en förorening såväl i vatten som på land. Deras främsta källa är biltrafik och därefter konstgräsplaner. Vid konstgräsplanerna är det påfyllnadsmaterialet, granulatet, som främst läcker ut. Åtgärder för att fånga upp

mikroplaster har påbörjats men betydligt mer krävs och snabbare än vad som nu är fallet. Det behövs en miljökonsekvensbeskrivning av konstgräsplanerna.

Biologisk mångfald

Danderyd har sedan tidigare två naturreservat, Ekebysjön och öarna i Stora Värtan. Ett tredje reservat i Rinkebyskogen togs beslut om i kommunfullmäktige 2014. Både Ekebysjön och Rinkebyskogen ingår i den s.k. Rösjökilen som är ett sammanhållet naturområde över sex kommuner i norra Stockholm. För att den biologiska mångfalden ska kunna upprätthållas krävs att det finns naturliga samband mellan delarna i kilen så att djur och växter fritt kan röra sig där. Tyvärr har kommunen godkänt exploateringar som nu i stort sett brutit förbindelsen mellan Rinkebyskogen och Altorpsskogen/Ekebysjöns naturreservat. Därmed hotas framförallt Ekebysjöns biologiska mångfald men även Rinkebyskogens och Altorpsskogens mångfald.

God bebyggd miljö

Alla kommuner i Sverige ska redovisa mark- och vattenanvändningen inom kommunen i en översiktsplan. Översiktsplanen är ett strategiskt och vägledande dokument för kommunens detaljplanering och beslut i enskilda ärenden om byggande och annan användning av mark och vattenområden. Mark- och vattenområden ska användas till det som de är mest lämpade för, med hänsyn till markens beskaffenhet. I översiktsplanen ska miljö kvalitetsmål, miljö kvalitetsnormer samt kommunens vattenförekomster behandlas enligt Havs- och Vattenmyndighetens direktiv.

I plan- och bygglagen anges att bebyggelse ska planeras efter markens beskaffenhet och människors säkerhet och hälsa. Riskbedömningar för ras, skred och stranderosion är viktiga för planering och utformning av bebyggelse och infrastruktur och för att användningen av mark- och vattenområden ska ske på ett lämpligt sätt. Översiktsplanen ska hållas aktuell, Danderyds översiktsplan är från år 2006.

Vuxna cyklar alltmer medan barn cyklar allt mindre. Om fler ska vilja cykla, framförallt barn, så krävs det säkra cykelvägar där risken för konfrontation med både bilar och gående minimeras. I samband med ombyggnation och nybyggen vid Mörby centrum ska det ordnas separata vägbanor för gående, cyklister och bilar.

Gifrfri miljö

Ökad konsumtion leder till ökad produktion av kemikalier och varor och då ökar spridningen av farliga ämnen. Långlivade ämnen som är spridda i miljön eller finns lagrade i varor och byggnader kan påverka människor och miljö under lång framtid. För att skydda människors hälsa och den biologiska mångfalden behöver spridningen av farliga ämnen förebyggas och minska.

I Danderyd finns ett flertal förorenade markområden sedan tidigare verksamheter på platsen. Provtagning behöver komma igång så att saneringsåtgärder snarast kan påbörjas.

Ett socialt hållbart Danderyd

Hälsa

Rädda Barnens definition av hållbarhet är "Det som är bra för barn är bra för samhället och bra för framtiden.

Den psykiska ohälsan hos våra unga är ett stort samhällsproblem. Unga med psykisk ohälsa har på 10 år fördubblats. Bland 15-åringar rapporterar 57 % av flickorna och 31 % av pojkarna besvär med psykisk ohälsa. Konsekvenser av psykisk ohälsa – social isolering, alkohol- och drogkonsumtion, självskadebeteende och självmordsförsök – förekommer i oroande omfattning bland våra barn och unga i Danderyd. Vi anser trygghet är mer än ekonomi, att våra barn har rätt att uppleva en trygg uppväxt. Så ser det inte ut i Danderyd. Vi vill därför satsa på elevhälsan – inga barn och unga ska behöva må dåligt utan att få rätt hjälp i rätt tid.

Satsningar på lärare och mer undervisningstid löser inte skollagens krav på att elevhälsan ska arbeta hälsofrämjande och förebyggande. Unga med psykisk ohälsa ska få hjälp nu – inte sen.

En tredjedel av alla över 65 har vårdats för psykisk sjukdom alternativt använt psykofarmaka (Socialstyrelsen 2018). Många äldre drabbas av oro, ångest och depression. Över en fjärdedel av de äldre känner sig ensamma, vilket i sin tur kan leda till ökad psykisk ohälsa och depression. Hälften av äldre med hemtjänst besväras av ensamhet och var sjunde besväras ofta. Detta leder till ökad risk för kärlekskramp, hjärtinfarkt, stroke och demens.

Människor som burit Sverige ska inte straffas när de går i pension. Ett biståndsbedömt trygghetsboende vore en förebyggande åtgärd när det gäller psykisk ohälsa hos äldre. Trygghetsboende bedöms minska fallolyckorna som förutom att innebära ett mänskligt lidande även kostar samhället miljardbelopp varje år. Trygghetsboende kan skjuta upp tidpunkten för mer krävande och kostsamma omsorgsinsatser.

Jämställdhet

Myndighetsbeslut ska fattas rättssäkert och jämlikt. För 9:e året i rad har Socialstyrelsen och Sveriges kommuner och landsting (SKL) publicerat *Öppna jämförelser* om stöd, vård och omsorg till äldre, barn och unga, funktionsnedsatta, missbruks- och beroendevården, krisberedskap och våld i nära relationer. Socialtjänsten fattar myndighetsbeslut och verksamheten ska bedrivas rättssäkert och jämlikt. Ett jämställdhetsperspektiv behöver genomsyra hela kommunens arbetsprocess - från bemötande till uppföljning av resultat. Genom systematiska uppföljningar uppdelade på flickor, pojkar, kvinnor och män är det möjligt att skapa en bild av hur insatserna fungerar och om det finns omotiverade skillnader mellan grupperna. Danderyds enkätsvar till Socialstyrelsen visar att det saknas ett sådant jämställdhetsperspektiv.

Studier visar att våld mot kvinnor kostar 39,7 miljarder per år och att en enda våldtäkt kostar samhället drygt 10 mnkr. Att mäta kostnaderna för våldets konsekvenser gör att vi kan sätta dem i relation till lagstadgade preventiva insatser.

Avslöjanden om trakasserier och mobbning på arbetsplatser gör att arbetsgivare över hela landet har fått anledning att ta reda på hur det ser ut på den egna arbetsplatsen, att inse att deras policier och jämställdhetsplaner visar stora klyftor mellan ord och verklighet. Det är dags att arbetsgivare inser att de antingen inte har haft en aning om problemets omfattning eller har valt att ignorera det.

Förskola och skola

Den svenska läroplanen är tydlig med att skolan har en skyldighet att ge eleverna verktyg för att kunna förstå hur miljö, ekonomi, hälsa, rättvisa och demokrati hänger ihop. Ett av skolans viktiga uppdrag är att få eleverna att förstå vad som menas med en social, ekonomisk och ekologisk hållbar utveckling. Skolan ska också ge eleverna redskap att själva kunna leva och arbeta på ett hållbart sätt.

Satsning på förskola och skola är en investering för framtiden. En förutsättning är tillgång till behöriga lärare som har tid även för elever med särskilda behov. Varje skola behöver också ha tillgång till ett eget bibliotek.

En god ventilerad skolmiljö, fri från giftiga kemikalier och med kontinuerligt underhåll, ger en bra arbetsmiljö för såväl elever som personal. En god elevhälsa kräver tillgång till psykologer och kuratorer och är även viktig för att skapa trygghet, trivsel och arbetsro. Elevhälsan är inte behovsdimensionerad i förhållande till antalet elever.

Förskolorna har för stora barngrupper. För att förskollärarna ska kunna arbeta enligt läroplan och skollagen behöver barngruppernas storlek följa Skolverkets riktmärke för småbarnsgrupp och syskongrupp. Lärartätheten är fortfarande mycket låg i Danderyd. Enligt Lärarförbundets undersökning Bästa skolkommun 2018 placerar sig Danderyd på plats 263 av 290 kommuner. För de yngsta barnen i Danderyds förskolor är barngrupperna för stora.

Integration och bostäder

Många människor söker sig till vårt land p.g.a. krig, terror och förföljelser. Integration kräver en bostadsförsörjningsplan med en mångfald av olika bostadstyper och upplåtelseformer. Särskilt viktigt är att bygga prisvärda lägenheter som våra unga, gamla och nyanlända har råd att bo i.

Anhörigomsorg

För att klara den demografiska utmaningen med allt fler äldre krävs att anhöriga erbjuds stöd i en större omfattning än tidigare. Enligt Socialstyrelsen behöver 37% av äldre med offentlig omsorg mer hemtjänst och drygt 11% behöver en plats i äldreboende - om det inte vore för anhörigas insatser. Socialtjänstlagen är tydlig med att kommunen är skyldig att ge hjälp om behov inte kan tillgodoses på annat sätt. Det gäller att ge den anhörige stöd för att orka, klara av och vilja vara anhörigvårdare. Kommunens grundläggande funktioner lever inte upp till medborgarnas förväntningar, vi måste återupprätta tilltron till det svenska samhällskontraktet. Utan anhöriginsatser fungerar inte välfärden.

Riksrevisionen har riktat skarp kritik mot kommuner som utnyttjar anhörigvårdare. Enligt Riksrevisionen står anhöriga för 17 % av kommunens kostnader.

Kultur och fritid

Kultur handlar om bildning, livskvalitet och delaktighet. Fysisk rörelse är viktig för både vårt fysiska och psykiska välbefinnande. Det behöver finnas gott om möjligheter till spontanidrott - dock inte anläggningar med asfalt eller konstgräs i kommunens parker. Medskapande mötesplatser är betydelsefulla för trivsel och gemenskap. Dessa är även viktiga för våra nyanlända kommuninvånare. Resurserna till idrott, kultur och andra fritidsaktiviteter ska fördelas med fokus på jämställdhet och jämlikhet.

Ett ekonomiskt hållbart Danderyd

Cirkulär ekonomi

I det hållbara samhället är kretsloppstänkandet centralt även i ekonomiska frågor. Resurser ska återskapas och inte förbrukas. Produkter ska utformas så att de går att reparera och återanvändas istället för att slängas. Produktion och transporter ska ske på ett sätt som inte tär på jordens bärformåga.

Välfärdens driftsformer

Välfärden ska vara solidariskt finansierad. Inom skola, vård och omsorg välkomnar Miljöpartiet såväl kommunala som privata aktörer. Debatten om privat eller offentlig drift ska inte skymma medborgarperspektivet.

Skatten

Skatteunderlaget räcker inte till att betala utgifterna och Danderyd lever inte upp till sina ekonomiska åtaganden enligt lag. Med lagföljsamhet, förebyggande insatser och satsningar på barn, unga och äldre får vi både på kort och lång sikt ett mänskligare och ekonomiskt mer hållbart samhälle. Besparingar för att bibehålla en låg kommunalskatt har nått vägs ände. Gällande regelverk för vård och omsorg av våra äldre kan inte budgeteras bort.

Sveriges rikaste kommun borde kunna ta ut skatt så att det täcker de utgifter man har – utan att behöva sälja Danderydsbornas mark. Vi behöver därför höja kommunalskatten mer än föreslagna 20 öre.

Ett demokratiskt hållbart Danderyd

Ökat medborgarinflytande - inte bara vart 4:e år

Inflytande är en demokratisk rättighet. Danderyds kommunfullmäktige har upprepat avslagit Miljöpartiets motioner att införa möjligheten för Danderydsborna att lämna skriftliga *Medborgarförslag*. Väl mottagna och tillvaratagna förslag från medborgarna leder till ökad delaktighet i den kommunala verksamheten vilket i sin tur ger bättre beslut, färre överklaganden och sänkta kommunala kostnader.

Huvuddelens av kommunens budget går till unga och äldre. Deras kunskaper, erfarenheter och värderingar borde vara en värdefull resurs i det kommunala arbetet. Miljöpartiet anser att det är viktigt för våra barns utveckling och för våra äldres värdighet att de har inflytande och känner sig delaktiga i frågor som berör dem.

Medborgardialog och debattforum på nätet

Miljöpartiet i Danderyd har länge efterfrågat en aktiv *Medborgardialog* som en levande del i kommunens verksamhetsstyrning. Redan 2011 utlovade Danderyds kommun ett debattforum på hemsidan. Debatten ska vara en tvåvägskommunikation och inte bara avse en av majoriteten utvald fråga som i samrådet om E18/Centrala Danderyd.

Rätten till information, att delta i beslutsprocesser och rättslig prövning är helt grundläggande i en fungerande demokrati. Valdemokrati är viktig, men väl så viktigt är vad som händer mellan valen. En god demokrati ställer höga krav på rättssäkerhet. Ett bra demokratiskt tillvägagångssätt är att fatta beslut först efter öppen debatt.

En av fem personer som lever i Sverige har någon form av funktionsnedsättning. Det kan till exempel handla om nedsatt rörelseförmåga, läs- och skrivsvårigheter, nedsatt syn, hörsel eller funktionsnedsättning till följd av psykisk ohälsa. Alla, oavsett funktionsförmåga, ska kunna vara delaktiga i samhället.

Kommunen har skyldighet att samråda med medborgarna i samband med exploateringsprojekt. Genom att släppa in medborgarna i ett tidigt skede innan den formella planprocessen börjar, d.v.s. innan ställningstaganden är gjorda, så kan Danderydsbornas kunskap, erfarenheter och behov ligga till grund för och väsentligt förbättra beslutsunderlaget. Detaljplanens konsekvenser ska inte komma som en obehaglig överraskning i ett senare läge. Genom medborgardialogen skapas ett förtroende mellan medborgare och kommun.

Majoritetens budget har inte tillräcklig fokus på vare sig Danderydsbornas behov eller på miljömålenas genomförande. Klimatförändringarna pågår här och nu.

Miljöpartiet vill möjliggöra ett Hållbart Danderyd med biologisk mångfald, ekosystemtjänster, människan i centrum, jämställdhet och rena transporter. Det ska finnas en mångfald av boendeformer - såväl privata och kommunala hyres- och bostadsrätter. Satsningar på vår politik leder till ett Danderyd med bättre hushållning med våra resurser - mänskliga, naturens och de finansiella.

Ändringsyrkande budget

Kommunstyrelsen

Drift

Framtagande av checklista för barnkonsekvensanalys i alla beslut	10 tkr
Framtagande av en bostadsförsörjningsplan	100 tkr
Framtagande av en kostnadsanalys för trygghetsboende för äldre	250 tkr
Framtagande av underlag visande det totala reparations- och underhållsbehovet av kommunens fastigheter och anläggningar	250 tkr
Utredning för återställande av Dalkarlskärret till en fungerande våtmark	100 tkr
Resursförstärkning för miljöbedömningar av alla kommunala plan- och programbeslut	200 tkr

Byggnadsnämnden

Drift

Inrättande av deltidstjänst ansvarig för miljökonsekvensbeskrivningar	200 tkr
---	---------

Kultur- och fritidsnämnden

Drift

<i>Ungt Fokus</i> tillförs extra medel till drogförebyggande arbete inklusive projektet <i>Danderyd Lyssnar</i>	400 tkr
Resursförstärkning till ökad bemanning av <i>Fritidsgårdarna</i>	300 tkr
Resursförstärkning till kultur inom äldreomsorgen	300 tkr

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Drift

Provtagning- och saneringsprogram för kartlagda och förorenade områden	200 tkr
--	---------

Tekniska nämnden

Drift

Framtagande av miljökonsekvensbeskrivning (MKB) av konstgräsplaner	200 tkr
Framtagande av årlig provtagning av vattenkvaliteten i Nora å-systemet	100 tkr
Förbättrad dagvattenrening vid våtmarker, konstgräsplaner, kvartersmark och centrumbebyggelse	500 tkr

Investering

Trafiksäkra (separerade) gång- och cykelvägar vid Mörby centrum	500 tkr
Fler laddstolpar vid infartsparkering "Hortus"	200 tkr

Investering VA

Uppsamling av mikroplaster i dagvattnet, etapp 1	500 tkr
--	---------

Utbildningsnämnden

Drift

Framtagande av utredning för implementering av skollag och läroplan gällande 6-12 barn i barngrupper 1-2 år	100 tkr
Framtagande av utredning av en behovsdimensionerad Elevhälsa i förhållande till antalet elever	100 tkr

Socialnämnden

Drift

Ramförstärkning äldrepeng och hemtjänstcheck med 2%	6 200 tkr
Utvecklingsledartjänst för effektivisering och kvalitetsutveckling	800 tkr
Framtagande av handlingsplan för anhörigvård och stöd	200 tkr
Extra satsning på Kvinnojouren	100 tkr

Budgetyrkande

Drift 10 610 tkr

Investering 1 200 tkr

Finansering

Total utdebitering skattesats **17:65 kr**

Miljöpartiet vill täcka en större del av kommunens underskott på 50 mnkr:

Förändrad utdebitering med ytterligare 10 öres höjning innebär ca 13 mnkr till kommunen efter utjämning samt en avgiftsbelagd infartsparkering "Hortus" innebärande 6 mnkr till kommunen.

För en varmare politik i Danderyd

Carolin Robson, gruppledare